

אתה נאמנה

מתוך

„האסטרטגיה הסובייטית“

מאת אופו היילברון

שלהם דוקטרינה, אשר ידוע להם כי בטעות יסודה. ועוד יאמנו ויחמשו את כוחותיהם המזוינים למלחמה, כזו שידוע להם כי כמוה כהתאבדות — פשוט כדי להוליך שולל את העולם. ללא ספק, נכונים הדברים בכל הנוגע לניהולה של מלחמה גרעינית; אולם עלינו לבחון בזהירות את טענתם שלהם, לפיה כל מלחמה בין מעצמות גרעיניות תהיה בהכרח מלחמה גרעינית — וכבר מראשיתה. אכן, ישגו הרוסים אם יודו באפשרות של לחימה קונבנציונאלית ויעודדו בכך את המערב להגדיל את עצמתו הקונבנציונאלית. בקיום כלליים, מקבלים אנו כנכונות את התפיסות האופרטיביות הכלולות בספר זה, אך לאו דוקא את ההערכות שבו.

חות'דעתם של המחברים על בעייתיה הכלליות של מלחמה, ברובן מאשרות-מחדש הצהרות שכבר הושמעו. ה„אימפריאליסטים“ עלולים לפתוח במלחמה קונבנציונאלית מקומית: דרך-משל, גרמניה-המערבית עלולה להתקיף את גרמניה-המזרחית — ומלחמה זו עלולה להתפתח למלחמה גרעינית אם לא תחוסל בשלביה הראשונים (עמ' 275); או שהם (ה„אימפריאליסטים“) עלולים לפתוח במלחמה גרעינית (עמ' 237), ו„לפיכך, באסטרטגיה הצבאית הסובייטית, עלינו לבחון את השיטות לניהולן של מלחמות — הן מקומיות והן

בחוּדש ספטמבר 1962 פרסמה הוצאת הספרים הצבאית של מיניסטריון-ההגנה הסובייטי ספר בשם „אסטרטגיה צבאית“. הספר נערך על-ידי המרשל סוקולובסקי, מי-שהיה ראש המטה-הכללי בשנים 1953—1960. זהו „פרי-עטם של קבוצת מחברים“, שהורכבה מחמישה גנרלים, עשרה קולונלים, ומארבעה גנרלים נוספים אשר שימשו כיועצים. כולם — אישים בולטים במדע הצבאי בברית-המועצות. מטעים המרשל סוקולובסקי בדברי המבוא שלו: „מאז 1926 לא היו כל פרסומים אחרים בברית-המועצות, שהוקדשו לבעיות האסטרטגיה הצבאית בכללותה“. אכן, רב וחשוב ערכו של ספר זה לקורא.

אם נתעלם מן הדיאלקטיקה, ומן הסילופים שבספר — משמע, התעלמות מחלק נכבד ממנו — עולות שלוש שאלות חסרות-בות:

- האם מיצג הספר הלך-מחשבה סובייטי אמתי?
- כיצד רואים אנשי-הצבא הסובייטיים את הבעיות הכלליות של מלחמה גרעינית?
- כיצד יש בדעת ההנהגה הסובייטית לנהל מלחמה גרעינית? הספר נועד ל„חוג נרחב של קוראים סובייטיים ולהכשרתם של קצינים צעירים בהלכה הצבאית“. בדברי ההקדמה החשובים שלו, חוזר ד"ר ריימונד גארטהוף² ומביע את דעתו, כי הדברים אותם מביאים המחברים הסובייטיים בספרות הצבאית המכוונת לציבור הרחב, מיצגים את הלך המחשבה הסובייטי האמתי. גם הפרופסור קיסנינגר³ הצהיר פעם כי „קשה לטעון, שהמנהיגים הסובייטיים ילמדו את סגל הקצונה

1 כלומר — מהופעת ספרו של סוצ'ין, „אסטרטגיה“. — המערך.
2 ממתרגמיו, ועורכו, של אחד התרגומים לאנגלית, שיצא לאור ברויזמנית באנגליה ובארה"ב — המערך.
3 איש-הלכה אמריקאי העוסק בסוגיות האסטרטגיה הגרעינית, מחבר הספר „הצורך בברירה“, ומיועציו של הנשיא קנדי המנוח. — המערך.

עולמיות" (עמ' 237). אולם רק מלחמה גרעינית נדונה בספר זה.

כל מלחמה עולמית, או כל מלחמה שהיא בין מעצמות גרעיניות, תהיה בהכרח גרעינית, וכלי-נשק גרעיניים יופעלו מיד, מראשיתה של מלחמה, ממש למן השעות והדקות הראשונות" (עמ' 198). על כן אין מקום לתפיסות של אסטרטגיה מודרנת, תגובה גמישה ומלחמה מוגבלת (עמ' 41, 47, 264); כמו כן, אין גם מקום ל"שהות"⁴. וחשוב לא-פחות: בסרבם לנהל מלחמה מעין זו, ולו בתחילתה, באמצעים מקובלים, אין הסובייטים עוד לחקור מתי וכיצד יש לעבור למלחמה גרעינית — אם יתברר שעצמה קונבנציונאלית אינה מספקת, ומעבר מעין זה יהיה אפשרי, כפי שסבור מרשל חיל-האוויר המלכותי הבריטי, סר ג'ון סלאסור.

אין הדוקטרינה הסובייטית נכונה לשקול, אסטרטגיה נגד-כוח"⁵. על המהלומות הגרעיניות הסובייטיות למחוק את רצון-ההתנגדות של האויב (עמ' 203), וכדי להשיג זאת יש לכוון "כנגד היסוד הצבאי והכלכלי, כנגד מערכת הממשל, כנגד השליטה הצבאית" — — — (עמ' 286) וכנגד, הפוטנציאל המדיני" (עמ' 203). לפיכך, לא יוצאו ערים מכלל פגיעה.

השקפותיהם של המחברים על התקפת-מנע ועל התקפה מקדי-מה אינן מעוררות ביותר. מר ג'והן סטרייצי⁶ כתב כי ברית-המועצות טיפחה "כוח מהלומה-שניה, האופיני לתגמול" ולא "כוח פוטנציאלי למהלומה-ראשונה, שהנו כוח מקדים", והמחברים הסובייטים משוכנעים כי הגוש האימפריאליסטי מתכוון למלחמת-תוקפן כנגד המדינות הסוציאליסטיות, ומדגישים את הצורך בכוח תגמול סובייטי (עמ' 272, 277, 286-8). ברם, המחברים גם מציינים את חשיבותם של "האמצעים לסיכול מזימותיו התוקפניות של האויב, על-ידי הנחתת מהלומה מוחצת עליו, מבעוד מועד" (עמ' 204).

בספר מובעת שוב ההשקפה לפיה יידרשו במלחמה גרעינית כוחות-קרקע גדולים (עמ' 200-1, 266-7). אין ננקטת בו עמדה ברורה לגבי משך-הזמן הצפוי של מלחמה גרעינית רבתי. מלחמה מעין זו תהיה קצרה בשיעור ניכר ממלחמות העבר (עמ' 285), אך "יש צורך לעשות הכנות רציניות למלחמה ממושכת" (עמ' 204, 388).

מטרות המלחמה מוגדרות כהבסת כוחותיו המזוינים של האויב והכחדתם, השמתם והשמדתם של יעדים בעורף האויב על-מנת לשבש את מערכותיו. את שתי המטרות הללו יש להשיג ברזמנית (עמ' 195). "במלחמת-עולם בעתיד תהא נודעת חשיבות מכרעת למהלומות גרעיניות אדירות" (עמ' 196) ו"השלב ההתחלי יקבע-מראש את התפתחותה ותוצאתה של המלחמה כולה" (עמ' 198). "חשיבות פחותה מזו (עמ' 196) תיודע ללחימה בזירות-היבשה" — אך זו תהא נחוצה

⁴ ה"שהות" (לפי תפיסה "מערבית" מסוימת) של הימנעות, בראשיתה של התנגשות מזוינת מהפעלת נשק גרעיני — כדי לתת לשני הצדדים סיכוי לחסל את ההתנגשות בטרם תצמח למלחמה-גרעינית מובהקת — המער.

⁵ שוב תפיסה המקובלת כיום למדי על ההנהגה האמריקאית העליונה: הפניית המחץ הגרעיני ה"אסטרטגי" — אם יונחת — לא על מרכזי-ישוב כי אם על כוחות-הפגיעה הגרעיניים הישירים של היריב — המער.

⁶ מגדולי ההוגים והסופרים הסוציאליסטיים בלשון האנגלית בדורנו ומיינסטר-המלחמה. — המער.

בשביל להשיג נצחון מוחלט" (עמ' 226). לחימה זו תביא ל"הבסתן המכרעת של יחידות האויב, לכיבושם של איזורים ויעדים חיוניים, כיבוש הטריטוריה שלו ומניעת פלישה אל המדינות הסוציאליסטיות" (עמ' 289), וגם אז יופעלו טילים גרעיניים ללא הגבלה, "דבר שיביא להיווצרותם של איזורים רבים של השמדה רצופה... כתוצאה מכך, יהיו הזדמנויות גדולות למבצעים התקפיים ניידיים ונרחבים, שיבוצעו על-ידי גייסות ניידיים ביותר" (עמ' 196). "הנצחון הסופי יושג אך ורק על-ידי מאמציהם המשולבים של כל סוגי הכוחות המזוינים" (עמ' 203). הגם שגייסות הטילים האסטרטגיים יכולים, במקרים מסוימים, לאלץ — אף בכוחם-הם בלבד — את האויב להיכנע (עמ' 226).

ישנן ארבע נקודות מעינות-במיוחד בתפיסה הסובייטית לגבי מבצעים בזירות-היבשה:

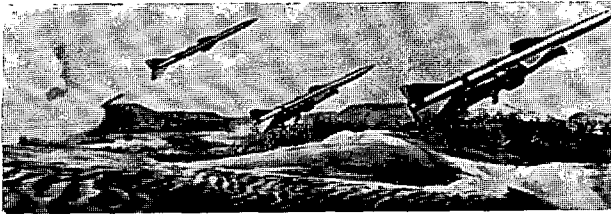
● "חזיתות רצופות הפכו לנכס העבר" (עמ' 14). "הגנה קוית הערוכה לאורך איזורים רצופים לא תופעל, כמובן מאליו" (עמ' 197). המחברים הסובייטים אינם שותפים, איפוא, לרעיונות שהועלו על-ידי לויט קול. פ. או. מיקשה⁷.

● משימתם העיקרית של כוחות-היבשה, לא תהיה הבקעת מערך-ההגנה של האויב, וכמובן לא, שחיקת' האויב. אין זו בעיה כה חמורה כבמלחמות העבר, במיוחד בשלב ההתחלי (כאשר עומד כנגדם אך ורק מסך-מאבטח). העוצבות שישרדו מגייסות האויב בזירות-היבשה יובסו בעת ההתקפה. הבסה זו תיעשה בעיקר על-ידי חיסול הדיביזיות והמערכות הגרעיניות של האויב — וזאת באמצעות מהלומות של טילים-גרעיניים, מבצעים מהירים (על-ידי כוחות שריון), ונחיתות בעומק שטחו" (עמ' 281). מאחר שהרוסים אינם יכולים להישען על איכות משופרת של כלי-נשק וטקטיקה, מוטל עליהם להשליך יתבם על יכולתם להטיל מספר רב יותר של עתרות ולחמשיך לירות זמן רב יותר מיריבם. לשון אחרת, הם שמים את מבטחם בעדיפותם המספרית. אם כך, הרי הבעיה — במיוחד בשלב השני — הפכה לפחות חמורה להם מאשר במלחמות קודמות, וזאת משום שצבאם הסדיר גדיל מכוחות נאט"ו.

● הבעיה נעשית קלה עוד יותר על-ידי צמצום ממדיהם של המבצעים. "בעוד אשר בעבר הוטלה בדרך-כלל על צבאות תוקפים המשימה לכבוש את כל השטח שבתחומי ההתקפה, עכשיו מוטל עליהם רק לכבוש את אותם איזורים ומרכזים בעלי חשיבות חיונית, אשר לא הושמדו או נהרסו קודם לכן על-ידי מהלומות של טילים גרעיניים" (עמ' 197). אך בעוד שקפיטן לידל הארט, ובעקבותיו הגנרל ז'אן נואראץ מצבא צרפת⁸, מטעימים כי חלישה מבצעית בשטחים תהיה חשובה יותר מאשר כיבושן של עמדות או החזקה בהן, עדיין סבורה הדוקטרינה הסובייטית כי "כיבוש שטח האויב והחזקה בו — — — חשיבות מרובה להם בהשגת מטרותיה הצבאיות וה-מדיניות של מלחמה בתנאי זמננו" (עמ' 283).

⁷ הסופר הצבאי הנודע, שבאחד מספריו המאוחרים קבע הנחה שבמלחמה-רבתי עתידה ינצרו מערכי-הפירות "קפואים", בדומה למלחמה-הראשונה. — המער.

⁸ ראה ב"מערכות", חוב' קני'ד וקני'ה.

כדי לאבטח הצנחה גדולה בעומק רב, יש לנטרל את ההגנה האוירית של האויב... (עמ' 292).

לפיכך חוזים הסובייטים את העתקת משקלה של ההתקפה, ככל האפשר, אל העורף. זוהי תפיסה הראויה לתשומת-לב: יריב — פגיע ביותר בעורפו; יש להניח שהעורף לא ייפגע תחילה על-ידי מהלומות גרעיניות של כוחותיך-אתה; והאויב לא יאבה להפעיל כלי-נשק גרעיניים בעורפו-שלו.

אנשי-הצבא הסובייטים מכירים בעובדה ש-הטנקים של היום נעשו פגיעים ביותר לכלי-נשק נגד-טנקים, אשר פיתוחם בזמננו מדביק את פיתוח הטנקים (עמ' 228). אך המשמיה העיקרית שתוטל על הטנקים שלהם תהיה, תנועה מהירה ורצופה בעומק רב, ממש עד לסימו של המבצע (291). אשר לתפיסה הסובייטית בענין הטסת גייסות, רבים במערב יכפרו להיותה בת-בצוע בממדים הנחוצים — בהתחשב בהגנה האוירית שנעשתה משופרת ומשוכללת ביותר; ובמיוחד לגבי צנחנים רווחת ההרגשה שעלינו להחזיק בהם, בעצם, רק משום שהם מצויים ברשות הסובייטים, וכי היא צורך להמירם בגייסות מונחתים בדרך-האויר באמצעות כלי-טיס מנמיכי-טוס (מסוקים).

בעיות של חיפוי על אגפיהם ועורפם של הכוחות הממוכנים, אבטחת קו-אספקה, בטיחותם של מטוסי-תובלה כבדים ומסור-קים, הצורך להחליף במהירות גייסות מוטסים — כל אלו אינם נדונות בספר. כנראה סבורים הסובייטים כי בלי שיסתכנו, לא יוכלו לצמצם את הפער שבין עצמת-אש ותנועה; ולפיכך הם מקבלים את הסיכונים. אבל ישנם בספר זה שני לקחים ברורים בשביל המערב: כוחות הבטחון שבעורף המערב-גרמני (לנדספרטיידיונג) צריכים להיות בשליטת נאט"ו; ובעיות של לחימה בעורף האויב, אשר נהלה או נתמכה במלחמה שעברה, על-ידי בריטניה הגדולה, בממדים כה גדולים — הריהן ראויות גם ראויות לתשומת-לב רבה יותר מכפי שהוקדשה להן עד כה.

חיל-האויר וציה-המלחמה אינם תופסים מקום בולט בספר זה. יש לציין את המובאות שלהלן: „כמובן מאליו, תהליך המרתם של מפציצים עשוי להימשך זמן רב“ (עמ' 232), המפציצים האסטרטגיים של נאט"ו עודם, „גשק אדיר“ (עמ' 267). צוללות הנן „תכליתיות יותר, לאין שיעור, מאניות שטח“ (עמ' 194) אשר תעלמנה מן הבמה (עמ' 197). כמו כן נציין כי „כלי-נשק קונבנציונאליים שיופעלו תפעול נרחב ביותר“ (עמ' 192), הם „בעיקר ארטילריה רקיטית ורקיטות נגד-טנקים“ (עמ' 277). „אפשר לצפות להפעלתם של כלי-נשק כימיים ובקטרילוגיים במלחמה בעתיד“ (עמ' 223).

רבים חייבים לקרוא בספר זה, ומן הראוי כי ישמש נושא לדיונים.

● „היריבים בזירות היבשה ינסו להשיג את מטרותיהם בעיקר על-ידי מתקפה... המגננה לא תעלה לגמרי, אך ההבדל בין מתקפה ובין מגננה לא יהא כה ברור כבמלחמות בעבר“ (עמ' 289-90). זוהי הערכה חשובה ומציאותית של המחברים. במלחמה גרעינית צריכים שני הצדדים להיות ניידיים, וכפי שהטעים זאת רוג'ר הילסמן, יהיה צורך להגיב על הבקעה בסדרה של פעולות-השהיה, שבעקבותיהן תבוא התקפת-נגד על-ידי עתודות בעלות כושר ניידות גבוה. על כן לא נראה הדבר, שההגנה תהנה מיתרון מיוחד בסוג זה של מלחמה. אכן, כדברי הילסמן, נראה כי עדיפות מספרית תעניק יתרון חשוב לצד שיהנה ממנה. האם נוכל, איפוא, לקבוע בודאות שההגנה עדיין תוכל לפעול תכליתית כנגד עדיפות בשיעור 1:2 או אף 1:3?

כיצד יש, לדעת ההנהגה הסובייטית, לנהל מלחמה גרעינית? כבר הזכרנו לעיל את התפקיד המכריע שהועד לגייסות הטיילים האסטרטגיים. את ההשקפות הסובייטיות על מבצעים מזוינים בזירות-יבשה ניתן למצוא כלהלן:

„עצמת-אש ממוכנת ותמרונים של גייסות ממונעים ישלטור בכיפה בשדה-הקרב“ (עמ' 292). „יש להניח שהתקפת-רגלים שירדור-מרכבם תהיה תופעה נדירה במלחמה בעתיד“ (עמ' 228). „לעתים קרובות תושג הצלחה בקרב על-ידי השמתן — באש גרעינית — של עוצבות-אויב, לאורך חזית רחבה ובעומק רב, ועל-ידי חדירות מהירות של טנקים וגייסות ממונעים. לעריכת התקפות-פתע באגפיהן של עוצבות-האויב שישרדו, וכן בעורפן“ (229). אבל מאחר ש„הגייסות עלולים להתקל במכשולים עליהם אי אפשר לגבור, הלא הם איזורים נרחבים של הרס וזיהום רדיו-אקטיבי... לא תמיד תבטיח המהירות בכיצוע תמרונים על פני הקרקע את הגשמתן של משימות הרגלים לזמן הנכון, אם יובא בחשבון הצורך בתנועת גייסות תכופה אל עורף האויב במבצעים בני-זמננו, נעשה ברור לשמש שהתובלה בדרך האויר תהיה מתאימה ביותר לדרישותיה של מלחמה בה יופעלו טילים גרעיניים. זוהי הדרך המתאימה מכל אחרת לבצוע תמרונים בלוחמה בת-זמננו... חיל-רגלים ממונע, מודרני (להוציא יחידות המצוידות בכלי-נשק כבדים) אפשר להובילו במהירות בדרך-האויר... ברם, אפילו הובלת טנקים וגייסות ממונעים בדרך-האויר אינה מבטלת את הצורך בגייסות מיוחדים, המאומנים לצנח ולבצע משימות בעורף האויב... יש לשער שתפקידם של גייסות מוטסים, וחשיבותם בין כוחות היבשה, יגדלו במלחמות-העתיד בשיעור נכבד. דבר זה מוסבר על ידי טבען המשתנה וכמותן ההולכת וגדלה של המשימות שעליהם לבצע. בעוד שבמלחמת-העולם השנייה הופעלו גייסות מוטסים בעיקר כסיוע לכוחות-קרקע בהבסת עוצבות האויב, כלולים במשימותיהם כיום, כיבוש עצמאי, לכידה או השמדה של בסיסי-טילים, בסיסי-אויר, בסיסי-צי ויעדים חשובים אחרים בעורף זירות-המלחמה“ (עמ' 229).

גייסות מוטסים יונחתו מיד לאחר הנחתת המהלומות הגרעיניות (עמ' 290) וכמו כן ייעשה בהם „שימוש רב“ במשך המבצע (עמ' 292). „אפשר להשתמש במסוקים (הליקופטרים) כאמצעי העיקרי להנחתת גייסות מוטסים ברמה הטקטית. מטוסי-תובלה יוכלו לשמש להנחתות ברמות אופרטיביות.